

VU Research Portal

Kenmerken van wonen, woning en verhuizen

van Tilburg, T.G.; Bloem, B.A.

published in

Ouderen in de toekomst
2002

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van Tilburg, T. G., & Bloem, B. A. (2002). Kenmerken van wonen, woning en verhuizen. In D. J. H. Deeg, & L. M. Horn (Eds.), *Ouderen in de toekomst* (pp. 14-17). Vrije Universiteit.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

OUDEREN IN DE TOEKOMST

Antwoorden van de Longitudinal Aging Study Amsterdam (LASA) op
vragen van de Directie Verpleging, Verzorging en Ouderen
van het Ministerie van VWS

LASA, Vrije Universiteit, februari 2002

Kenmerken van wonen, woning en verhuizen

Dr. T.G. van Tilburg en drs. B. A. Bloem

Het Ministerie van VWS heeft gevraagd gegevens te verstrekken over het soort woningen waarin ouderen wonen; over de aanpassingen die zijn gedaan; over de verhuishwens en de beweegredenen om te verhuizen.

Allereerst wordt het type woningen waarin ouderen wonen in kaart gebracht, gevolgd door een overzicht van het aantal ouderen dat een verhuishwens had en de daarbij behorende beweegredenen voor de verhuizing. Daarna is gekeken naar het aantal ouderen dat daadwerkelijk is verhuisd en met welke bestemming. Tot slot is onderzocht het type aanpassingen dat in woningen is aangebracht. De gegevens met betrekking tot het type woning, de verhuishwens, de opgegeven redenen voor een verhuizing en de aangebrachte aanpassingen zijn afkomstig uit de waarneming die in 1992-1993 heeft plaatsgevonden. De gegevens over de feitelijke verhuizingen hebben betrekking op alle waarnemingen uit de periode 1992-1999.

Woningtype

Tabel 1. Type woning

	Man				Vrouw				Totaal N = 3088	
	< 75 jaar n = 914		• 75 jaar n = 581		< 75 jaar n = 1014		• 75 jaar n = 579		abs	%
Eengezinshuis	481	53	203	35	492	49	159	27	1335	43
Flat	162	18	133	23	234	23	143	25	672	22
Vrijstaand	152	17	78	13	146	14	40	7	416	13
Woning ouderen	37	4	84	14	67	7	142	25	330	11
Boerderij	62	7	28	5	62	6	25	4	177	6
Instituut	8	1	48	8	3	0	64	11	123	4
Anders	12	1	7	1	10	1	6	1	35	1

In de periode 1992-1993 is 38% van de ouderen eigenaar van de woning en 61% huurder. Driekwart van hen heeft de entree van de woning op de begane grond. In tabel 1 zijn gegevens vermeld over het type huis waarin ouderen wonen. De vermelde categorieën bestaan uit samenvoegingen van verschillende typen woningen. De categorie woningen voor ouderen bestaat zodoende uit aanleunwoningen, bejaardenwoningen met lift, bejaardenwoningen laagbouw en serviceflats. Uit tabel 1 is af te lezen dat de jongere leeftijdsgroepen, zowel mannen als vrouwen, vaker woonachtig zijn in een eengezinshuis, daarna volgen een flat en vrijstaande woning. De hogere leeftijdsgroepen, zowel mannen als vrouwen, bewonen vaker woningen voor ouderen. Een meerderheid is woonachtig in laagbouw bejaardenwoningen, daarna volgen aanleunwoningen, serviceflats en bejaardenwoningen. Ook instituten, met name verzorgingshuizen, worden vaker bewoond door mannen en vrouwen in de hogere leeftijdsgroep. Een klein aantal ouderen is woonachtig in uitzonderlijke woonvormen, zoals woongemeenschappen of op woonboten. Dit type woning is gecategoriseerd onder 'anders'.

Verhuishwens

Tabel 2. Verhuishwens en opgegeven redenen voor toekomstige verhuizing

	Man				Vrouw				Totaal	
	< 75 jaar n = 919		• 75 jaar n = 587		< 75 jaar n = 1016		• 75 jaar n = 585		N = 3107	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Geen verhuishwens	747	81	512	87	821	81	510	87	2590	83
Verhuishwens	172	19	75	13	195	19	75	13	517	17
Huis	73	8	19	3	81	8	16	3	189	6
Gezondheid	35	4	32	5	53	5	43	7	163	5
Omgeving	40	4	17	3	49	5	12	2	118	4
Anders	23	3	7	1	12	1	4	1	46	1

In 1992 is de respondenten gevraagd naar hun verhuishwensen c.q. hun verwachtingen over verhuizen. De overgrote meerderheid (83%) wilde niet verhuizen; 17% wilde dat wel. Jongere ouderen gaven iets vaker dan oudere ouderen aan te willen verhuizen.

Uit tabel 2 blijkt verder dat de meest genoemde reden voor een toekomstige verhuizing (verhuishwens) samenhangt met de woning zelf (zoals een te groot huis). Een geringer percentage noemde gezondheidsredenen (van zichzelf of de partner), of te verwachten gezondheidsproblemen. In de categorie omgeving zijn onder andere gerubriceerd: gebrek aan voorzieningen, de buurt niet meer leuk vinden en te weinig familie of vrienden in de buurt hebben. Een klein aantal ouderen gaf aan andere redenen te hebben om te willen verhuizen, bijvoorbeeld vanwege werk of behoefte aan meer privacy.

Factelijke verhuizingen

Van de 3107 ouderen die in 1992-1993 zijn ondervraagd, woonden er 99 tijdens de eerste waarneming, elf maanden eerder, in een instituut. In deze periode van elf maanden verhuisden 116 zelfstandig wonende ouderen (4%; N = 3008), waarvan 19 (0.6%) naar een verpleeg- of verzorgingshuis.

Van degenen die in 1992-1993 zelfstandig woonden en van wie gegevens uit 1995-1996 beschikbaar zijn, verhuisden 287 ouderen (13%; N = 2254) in de periode van drie jaar tussen deze twee waarnemingen; 57 (2.5%) van hen verhuisden naar een verpleeg- of verzorgingshuis.

In de periode tussen 1995-1996 en 1998-1999 verhuisden 235 ouderen (13%; N = 1834), waarvan 54 (2.9%) naar een verpleeg- of verzorgingshuis.

Er lijkt een toenemende mate van institutionalisering (achtereenvolgens 7, 8 en 10 promille per jaar in de perioden tussen de vier waarnemingen). Voor een goede interpretatie van deze cijfers moeten de methodische aspecten van het onderzoek in beschouwing worden genomen. Er dient rekening te worden gehouden met selectieve non-respons in het begin van het onderzoek. Het is namelijk waarschijnlijk dat mensen die binnenkort verhuizen naar een verpleeg- of verzorgingshuis, relatief vaak niet aan het onderzoek hebben meegedaan, vanwege gezondheidsproblemen of omdat zij niet te traceren waren. We presenteren daarom gegevens over een langere waarnemingsperiode. In de loop van het onderzoek treedt ook specifieke uitval van ouderen op. Op tal van kenmerken bestaan verschillen tussen degenen die uitgevallen zijn en degenen die niet zijn uitgevallen. Degenen waarvan minder dan vier waarnemingen beschikbaar zijn, zijn veel ouder (bij de eerste waarneming gemiddeld 74 jaar tegen 68 jaar voor de overigen) en onder hen kwam veel sterfte voor (60% tegen 3%). De beschikbare gegevens zijn daarom gesplitst. Voor de ouderen die tijdens de eerste waarneming (1992) zelfstandig woonden en waarvan gegevens van vier waarnemingen beschikbaar zijn, zijn de gegevens weergegeven in tabel 3. De te vergelijken gegevens voor ouderen waarvan minder dan vier waarnemingen beschikbaar zijn, zijn opgenomen in tabel 4. Sommige ouderen verhuisden vaker dan één keer. Als zij geïnstitutionaliseerd zijn, is deze verhuizing opgenomen in de tabel. Voor de overigen is de verhuizing over de grootste afstand opgenomen.

Tabel 3. Verhuizingen over een periode van zeven jaar (1992 tot 1998-1999) voor ouderen waarvan vier observaties beschikbaar zijn

	Man				Vrouw				Totaal	
	< 75 jaar n = 622		• 75 jaar n = 186		< 75 jaar n = 746		• 75 jaar n = 227		N = 1781	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Niet verhuisd	483	78	132	71	569	76	154	68	1338	75
Verhuisd										
Naar instituut	3	0	13	7	6	1	22	10	44	2
Binnen zelfde buurt	46	7	17	9	63	8	23	10	149	8
Naar andere buurt of plaats binnen de gemeente	38	6	14	8	56	8	19	8	127	7
Naar andere gemeente	51	8	10	5	51	7	9	4	121	7
Naar buitenland	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0

Tabel 4. Verhuizingen over een periode van maximaal zeven jaar (1992 tot 1998-1999) voor ouderen waarvan minder dan vier observaties beschikbaar zijn

	Man				Vrouw				Totaal	
	< 75 jaar n = 289		• 75 jaar n = 361		< 75 jaar n = 267		• 75 jaar n = 310		N = 1227	
	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
Niet verhuisd	267	92	316	88	242	91	244	79	1069	87
Verhuisd										
Naar instituut	1	0	24	7	5	2	50	16	80	7
Binnen zelfde buurt	4	1	11	3	7	3	11	4	33	3
Naar andere buurt of plaats binnen de gemeente	12	4	5	1	7	3	3	1	27	2
Naar andere gemeente	5	2	4	1	6	2	2	1	17	1
Naar buitenland	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0

Als de waarnemingsperiode langer is (tabel 3), is de kans op een verhuizing groter (25%) dan bij een kortere waarnemingsperiode (13%). Desondanks is het aantal geïnstitutionaliseerden in tabel 4 (7%) veel hoger dan in tabel 3 (2%), hetgeen onder meer zal samenhangen met het verschil in leeftijd en sterftkans tussen de twee categorieën ouderen.

Tabel 3 laat zien dat ouderen die zelfstandig zijn blijven wonen en verhuisd zijn, iets vaker verhuizen naar een ander huis in dezelfde buurt dan naar een andere buurt of een andere gemeente; twee ouderen zijn naar het buitenland verhuisd. Er zijn vrijwel geen verschillen naar leeftijd en sekse. Tabel 4 laat zien dat degenen die uit de studie uitvallen relatief vaker over een korte afstand verhuizen. Dit geldt vooral de oudsten. Zoals te verwachten is, verhuizen de oudsten vaker naar een instituut. Meer vrouwen dan mannen verhuizen naar een instituut, hetgeen waarschijnlijk samenhangt met dat vrouwen vaker alleen wonen dan mannen.

Aanpassingen in de woning

Van de in 1992-1993 zelfstandig wonenden hebben 599 personen (20%, N= 2986) één of meer aanpassingen in de woning gerealiseerd (Tabel 5).

Tabel 5. Aanpassingen in de woning

	Man				Vrouw				Totaal	
	< 75 jaar		• 75 jaar		< 75 jaar		• 75 jaar		%	N
	%	N	%	N	%	N	%	N		
Aanpassingen	11	911	27	542	17	1011	35	522	20	2986
Trap en drempels	74	103	74	146	80	168	79	182	77	599
Sanitair en keuken	60	103	64	146	63	168	68	182	64	599
Elektronica	11	103	25	146	15	168	34	182	22	599
Slaapkamer	6	103	8	146	11	168	12	182	10	599

De oudsten hebben de meeste aanpassingen in huis.

Het meest komen aanpassingen aan trap en drempels voor (met name speciale handgrepen, steunen en een verlaagde drempel), samen met aanpassingen van sanitair en keuken (met name van de hoogte van het toilet en een zitgelegenheid bij bad of douche). Er zijn hier geen verschillen naar leeftijd.

Minder vaak zijn er aanpassingen in de slaapkamer en elektronica. Onder elektronica wordt verstaan: aanpassen van de geluidsterkte van de telefoon en aanbrengen van een alarminstallatie. Een aanpassing in de slaapkamer is bijvoorbeeld het ophangen van een papegaai boven het bed, waardoor iemand gemakkelijker overeind kan komen.

Enkele conclusies

- Het grootste deel van de ouderen heeft geen verhuisswens; 17% heeft die wel. Het zijn doorgaans jongere ouderen die willen verhuizen, meestal vanwege het feit dat zij hun huis te groot vinden. Vrijwel even vaak wordt genoemd dat men wil verhuizen om gezondheidsredenen of verwachte gezondheidsproblemen. Op de derde plaats staat ontevredenheid met de woonomgeving. Dit houdt niet alleen in een gebrek aan voorzieningen, maar bijvoorbeeld ook (te) ver weg wonen van kinderen of andere verwanten.
- De oudste ouderen hebben de meeste aanpassingen in huis. Om te kunnen beoordelen of dat een verklaring is voor het feit dat zij een minder sterke verhuisswens hebben, is aanvullende analyse nodig.